

GLOBALLASHUV JARAYONIDA YOSHLARNING ROLI VA IMKONIYATLARI

Ibragimova Samirabonu Dilshodbekovna

Qo'qon universiteti Andijon filiali

Filalogiya va tillarni o'qitish yo'nalishi 1 kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada globallashuvning zamonaviy jamiyatga ta'siri, xususan, yoshlarning undagi roli va imkoniyatlari tahlil etilgan. Yoshlarning raqamli texnologiyalar, ta'lim, madaniyatlararo muloqot va ijtimoiy innovatsiyalar orqali globallashuv jarayonidagi faol ishtiroki yoritilgan. Shuningdek, ularning muammolari va imkoniyatlari hamda davlat siyosatining yondashuvi ilmiy asosda ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: globallashuv, yoshlar, innovatsiya, ta'lim, axborot texnologiyalari, madaniy integratsiya, imkoniyatlar.

Kirish

Globallashuv — bu dunyo mamlakatlari o'rtasidagi iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy va madaniy integratsiyaning jadallashuvi bilan bog'liq murakkab jarayon bo'lib, u zamonaviy davrda har bir inson hayotiga ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, yosh avlod bu jarayonning eng faol va dinamik qatlamidir. Chunki ular texnologiyalarni tez o'zlashtiradi, yangilikka ochiq va kreativ fikrlash salohiyatiga egadirlar. Yoshlar nafaqat globallashuv natijalarini iste'mol qiluvchilar, balki uning faol ishtirokchilari sifatida namoyon bo'lmoqdalar.

• Globallashuv va yoshlarning ijtimoiy-siyosiy faolligi

Globallashuv jarayoni yoshlarning siyosiy faolligi va ijtimoiy hayotdagi ishtirokini keskin oshirmoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali yoshlar siyosiy jarayonlar haqida tezkor ma'lumot olish, fikr bildirish va ijtimoiy harakatlarda faol qatnashish imkoniyatiga ega bo'lishdi. Ayniqsa, BMT, Yevropa Ittifoqi, SHHT kabi xalqaro tuzilmalar qoshida yoshlar forumlari va dasturlarining mavjudligi ularni siyosiy ishtirokchilarga aylantirmoqda⁴¹. Bunday platformalar orqali yoshlar o'z mamlakatlari siyosatiga ta'sir ko'rsatish, global muammolar yuzasidan takliflar kiritish imkoniyatiga ega bo'lib bormoqda⁴².

• Ta'lim va innovatsion imkoniyatlar

Globallashuv ta'lim tizimiga xalqaro standartlar va yangi texnologiyalarni olib keldi. Bugungi kunda yoshlar uchun onlayn ta'lim resurslari, masofaviy kurslar, xalqaro grant va

⁴¹ United Nations. Youth2030: The UN Youth Strategy, New York, 2018.

⁴² Giddens, A. Runaway World: How Globalisation is Reshaping Our Lives, Profile Books, 2002.

stipendiyalar orqali rivojlangan davlatlarda o'qish imkoniyati mavjud. Coursera, edX, FutureLearn kabi platformalar butun dunyo yoshlariga ochiq bilim manbaiga aylangan⁴³. Bundan tashqari, UNESCO, DAAD, ERASMUS+ kabi dasturlar orqali minglab yoshlar xorijda tahsil olishmoqda⁴⁴. Ushbu jarayonlar yoshlarning bilim darajasini oshirish bilan birga, ularning kasbiy raqobatbardoshligini ta'minlamoqda.

- **Madaniyatlararo muloqot va identitet muammosi**

Yoshlar globallashuv ta'sirida boshqa millatlar madaniyati bilan yaqin tanishish, o'zaro muloqot qilish, chet tillarini o'rganish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Bu esa madaniyatlararo bag'rikenglik, hamkorlik va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda⁴⁵. Biroq, bu jarayon milliy identitetga tahdid tug'dirishi ham mumkin. Global madaniyatning kuchli ta'siri ostida ayrim yoshlar milliy qadriyatlardan yiroqlashmoqda, bu esa jamiyatda madaniy begonashuv holatlarini keltirib chiqarmoqda⁴⁶. Shu sababli, globallashuv sharoitida milliy o'zlikni asrash, an'analarni zamonaviylik bilan uyg'unlashtirish dolzarb masalaga aylanmoqda⁴⁷.

- **Axborot texnologiyalari va media savodxonlik**

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi yoshlarning hayot tarziga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Internet, smartfonlar va ijtimoiy tarmoqlar yordamida ular nafaqat axborot iste'molchilari, balki uning tarqatuvchilariga ham aylandilar. Bu esa yoshlarni global axborot maydonida faol ishtirok etishga undamoqda⁴⁸. Shu bilan birga, media savodxonlikning pastligi soxta axborotga ishonch, ijtimoiy tarmoqlarda ekstremistik g'oyalarning tarqalishi kabi muammolarni keltirib chiqarmoqda⁴⁹. Zamonaviy yoshlar media savodxonlik, kiberxavfsizlik va raqamli madaniyat ko'nikmalariga ega bo'lishlari zarur.

- **Ijtimoiy innovatsiyalar va yoshlarning tadbirkorlik salohiyati**

Globallashuv yoshlar uchun ijtimoiy innovatsiyalar va tadbirkorlik faoliyatida yangi ufqlarni ochib bermoqda. Raqamli platformalar, moliyaviy texnologiyalar va e-commerce imkoniyatlari yoshlar orasida innovatsion fikrlash va mustaqil iqtisodiy faoliyat yuritishga rag'bat bermoqda⁵⁰. Startaplar, ijtimoiy biznes va freelancing kabi shakllar ularning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash bilan birga, jamiyat muammolariga yangicha

⁴³ Castells, M. The Rise of the Network Society, Oxford: Blackwell, 2010.

⁴⁴ DAAD Official Website: www.daad.de

⁴⁵ Appadurai, A. Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization, University of Minnesota Press, 1996.

⁴⁶ Robertson, R. Globalization: Social Theory and Global Culture, Sage, 1992.

⁴⁷ Bauman, Z. Liquid Modernity, Polity Press, 2000.

⁴⁸ UNESCO. Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines, Paris, 2013.

⁴⁹ Boyd, D. It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens, Yale University Press, 2014.

⁵⁰ Schwab, K. The Fourth Industrial Revolution, World Economic Forum, 2016.

yondashuvni taqdim etmoqda⁵¹. O‘zbekiston tajribasida “Yoshlar – kelajagimiz” dasturi, “Startap milliy g‘oya” loyihasi kabi tashabbuslar orqali yoshlarning iqtisodiy faolligi kuchaytirilmoqda⁵².

Xulosa

Globallashuv jarayoni zamonaviy dunyoning barcha sohalarini qamrab olgan holda, ayniqsa, yosh avlod hayotida tub o‘zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Yoshlar bugun globallashuvning nafaqat ta’siriga duch kelayotgan ijtimoiy guruh, balki uning faol subyektiga aylangan. Ular ta’lim, siyosat, iqtisodiyot, madaniyat va texnologiya sohalarida yangi imkoniyatlardan foydalanib, o‘z intellektual va innovatsion salohiyatini namoyon etmoqda.

Ta’lim sohasidagi global imkoniyatlar, axborot texnologiyalarining keng quloch yozishi, madaniyatlararo muloqotning kengayishi — bularning barchasi yoshlarning kasbiy, madaniy va ijtimoiy jihatdan rivojlanishiga katta turtki bermoqda. Shu bilan birga, bu jarayon bir qator muammolarni ham yuzaga chiqarmoqda: milliy identitetning zaiflashuvi, axborot xurujlari, madaniy begonalashuv, tengsizlik va raqobatga bardoshlilik masalalari ularni chuqur o‘ylantirishi zarur. Shu bois, globallashuv sharoitida yoshlarning salohiyatini to‘g‘ri yo‘naltirish, ularning huquqiy, ijtimoiy va iqtisodiy himoyasini ta’minlash, innovatsion tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Bu borada davlat siyosati, ta’lim muassasalari, fuqarolik jamiyati institutlari va xalqaro hamkorlikning o‘rni beqiyosdir. Yoshlar esa, o‘z navbatida, globallashuvning salbiy ta’sirlariga bardosh bera oladigan, madaniy va intellektual jihatdan yetuk shaxs bo‘lishga intilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. United Nations. Youth2030: The UN Youth Strategy. New York, 2018.
2. Giddens, A. Runaway World: How Globalisation is Reshaping Our Lives. London: Profile Books, 2002.
3. Castells, M. The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell Publishers, 2010.
4. DAAD Official Website: www.daad.de
5. Appadurai, A. Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization. University of Minnesota Press, 1996.
6. Robertson, R. Globalization: Social Theory and Global Culture. Sage Publications, 1992.

⁵¹ World Bank. Youth Employment in Sub-Saharan Africa, 2014.

⁵² O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–3839-son qarori, 2018-yil 27-iyun.

7. Bauman, Z. Liquid Modernity. Cambridge: Polity Press, 2000.
8. UNESCO. Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines. Paris, 2013.
9. Boyd, D. It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens. Yale University Press, 2014.
10. Schwab, K. The Fourth Industrial Revolution. Geneva: World Economic Forum, 2016.
11. World Bank. Youth Employment in Sub-Saharan Africa. Washington DC, 2014.
12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-3839-son qarori. 2018-yil 27-iyun, “Yoshlar – kelajagimiz” Davlat dasturi.